

РЕЦЕНЗИЯ

от

доц. д-р Весела Кирилова Славова

професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по... (Методика на

обучението по специализиран френски и английски език)

Департамент „Езиково обучение и информационни технологии“

Национална спортна академия „Васил Левски“

на **дисертационен труд**

за придобиване на научната степен „доктор“

докторска програма „*Методика на обучението по съвременни езици*“

област на висшето образование *1. Педагогически науки*

професионално направление *1.3. Педагогика на обучението по...*

научна специалност „*Методика на обучението по съвременни езици*“

с кандидат: Лиляна Тодорова - Рускова

тема на дисертацията: **Модел за формиращо оценяване, базиран на електронно**

портфолио, в обучението по английски език за специални цели

научен ръководител: доц. д-р Светлана Димитрова - Гюзелева

Рецензията е написана според изискванията на съществуващия Закон за развитие на академичния състав, Правилника за неговото приложение и Наредбата за развитието на академичния състав на НБУ.

1. Значимост на изследвания проблем в научно и научно-приложно отношение.

Дисертационният труд на докторанта Лиляна Тодорова – Рускова представя актуална педагогическа тема, както и значим изследователски проблем, свързан с новите тенденции в оценяването на учебните постижения в съответствие с Оперативния план за изпълнение на Стратегията за развитието на висшето образование в Република България. Разглежданият модел за формиращо оценяване, базиран на електронно

портфолио в обучението по английски език за специални цели е научен проблем с неоспорима приложна стойност, който се превръща в основен фактор за успешното преподаване на езици, оценяването на учебните постижения, както и повишаването на мотивацията на обучаемите. Създаването и ефективното прилагане на технологични решения в чуждоезиковото обучение се внедрява в комплексна стратегия за повишаване на качествено оценяване, залегнала в редица европейски и национални документи и директиви. Докторантката е извела основните тенденции в оценяването на овладяването на знания и умения, като е разгледала необходимостта и важността на електронното портфолио за оценяване във висшите училища у нас и по света. Констатирани са липси на научни изследвания в областта на формиращото оценяване чрез използване на електронно портфолио в преподаването на английски език за специални цели за студенти по икономика в България, както и някои слабости в приложимостта на този алтернативен подход като инструмент за качествено оценяване на учебните постижения на студентите. В този контекст се ситуира актуалността и важността на проблема за оценяването на учебните постижения на студентите във висшите училища и дисертационният труд на докторантката е насочен към проучването на възможностите за използване на електронното портфолио с цел развиване на формиращото оценяване, но и на критичното мислене, на самостоятелното учене и изграждането на подобрени метакогнитивни умения.

2. Точно формулирани цели и задачи на дисертацията.

Целите и задачите на изследването са ясни и структурирани на базата на отличното познаване на актуалните тенденции в съвременното преподаване на езици, характеристиките на английски език за специални цели, концепцията за комуникативната компетентност и комуникативният подход в чуждоезиковото обучение. Резултатите от приложението на електронното портфолио като алтернативен метод на формиращо оценяване са обвързани с поставените цели и задачи на изследването и повишаването на успеваемостта, ангажираността, мотивацията и автономността на студентите, изучаващи английски език за специални цели.

3. Степен на познаване на състоянието на проблема и съответствие на използваната литература.

Докторантът Лиляна Тодорова – Рускова осъществява сериозно проучване на литературни източници (94 цитирани автори, от които 80 чуждестранни и 14 български, както и 5 нормативни документи) и прави впечатляващ критичен анализ на съвременните тенденции в използването на е-портфолио в чуждестранни и български университети.

4. Коректност при цитирането на представителен брой автори.

В дисертационния труд на Лиляна Тодорова – Рускова не се открива некоректно и неточно цитиране на посочените литературни източници.

5. Наличие на обоснован и разработен теоретичен модел на изследването.

Теоретико-методологичните основания за разработването на модела на изследването в дисертационния труд на докторантката са базирани на детайлното разглеждане на преподаването на английски език за специални цели, характерните особености на курсовете по АСЦ, както и ролята на информационните и комуникационни технологии в обучението по английски език за специални цели. Разгледани са теоретичните модели на комуникативната компетентност и комуникативния подход в чуждоезиковото обучение. Анализирани са функциите и моделите за електронно обучение, методологичните основи на компютърно-подпомаганото езиково обучение, теориите за ученето, които повлияват имплементирането на информационните и комуникационни технологии в чуждоезиковото обучение и изграждането на дигиталната компетентност. На базата на посочени в дисертационния труд актуални данни на Европейската комисия за България относно навлизането на цифровите технологии в икономиката и обществото и тенденциите за модернизиране на учебните програми във висшите училища, се обосновава създаването на модел на преподаване, учене и оценяване чрез електронното портфолио, който е ориентиран към отделния обучаем. Докторантката представя в дисертационния си труд електронното портфолио като алтернативен инструмент за

формиращо оценяване, като преви преглед и анализ на дефинициите, функциите и класификациите на технологичния инструмент според научната литература. Разгледани и систематизирани са възможностите и недостатъците при внедряването на е-портфолиото в учебния процес, а също и са анализирани процесите и понятията, свързани с използването на е-портфолио за формиращо оценяване, като рефлексия, самооценяване, взаимно оценяване, обратна връзка, автономност и мотивация. Представени са теоретични модели за ефективните им приложения.

Вследствие на настъпващите промени в преподаването и ученето на чужд език, както и в оценяването на учебните постижения, се определят новите тенденции в методиката на чуждоезиковото обучение, с акцент върху модели на обучение, ориентирани към обучаваните и основани на комуникативния подход и принципите на конструктивизма в обучението. В контекста на променящата се образователна реалност, докторантът разработва нов педагогически модел на оценяване, който да отговори на потребностите на обучаваните, да подобри валидността и надеждността на измерването на напредъка им, да развие метакогнитивните им умения, както и да оптимизира ефективността и обективността на оценяването.

6. Съответствие на избраната методология и методика на изследване с поставената цел и задачи на дисертационния труд.

Методиката и дизайнът на разработения от докторантката модел за формиращо оценяване се основават на учебната програма по английски език за специални цели, която е представена и анализирана чрез аргументирането и описването на дейностите и задачите, подборът на учебни ресурси, процедурите и критериите за оценяване на комуникативната компетентност на студентите. Изследването, предложено от докторантката цели да апробира разработения модел чрез осъществяването на педагогически експеримент, резултатите от който да покажат статистически значимо развитие на уменията за писмена комуникация и езиковата компетентност. За целите на изследването са подбрани редица методи и инструменти за събиране на данни като предварително и контролно тестиране на двете таргет групи – експериментална и контролна, анкета за предварителните нагласи към формиращото оценяване и

използването на дигитални инструменти на участниците в експеримента, корпус от авторски разработените учебни материали, свързани с учебните задачи, корпус от материалите с изпълнените от студентите задания за текущо оценяване, както и набор от критерии за самооценяване и взаимно оценяване от студентите. Използвани са 20 дескриптори, формулирани като изпълнителски умения на междинен и финален етап от експеримента, като ефективен инструментариум за рефлексивната оценка върху четирите умения. В края на педагогическия експеримент е проведена финална анкета за оценяване на ефективността на е-портфолиото във формиращото оценяване чрез съпоставителен анализ за удовлетвореността на студентите при традиционен и алтернативен подход на оценяване.

7. Наличие на собствен принос при събирането и анализирането на емпиричните данни.

Считам, че събирането и анализирането на емпирични данни е извършено лично от докторанта Лиляна Тодорова - Рускова, с научна точност, критичност и достоверност. Всичко това води до валидност на направените от нея анализи, постигнати изводи и приноси за научните изследвания.

Описание на приносите:

1. Кратка характеристика на естеството и оценка на достоверността на материала, върху който се градят приносите на дисертационния труд.

Смятам ,че декларираните от Лиляна Тодорова – Рускова приноси в дисертационния труд са нейно лично научно достижение. Това се доказва и от публикационната й дейност, която е в областта на темата на дисертационния труд. Темата е актуална и може да се приеме като принос към българската педагогическа наука и методиката на чуждоезиковото обучение. Дисертационният труд представя богата научно-изследователска информация от гледна точка на направените изследвания и предложените резултати.

2. Описание на приносите на кандидата и класифицирането им.

Приложената справка за приносите в дисертационния труд коректно и достоверно отразяват научните резултати, постигнати от докторанта Лиляна Тодорова – Рускова.

Авторефератът обективно отразява научните и научно-приложни постижения на автора.

Приемам декларираните приноси, които са следните:

- На базата на преглед и критичен теоретичен анализ на научната литература по изследваната проблематика, Лиляна Тодорова – Рускова е проучила съвременните тенденции при приложението на електронното портфолио и е осъществила изследователски проект за интегрирането му във формиращото оценяване по английски за специални цели, както и е обогатила информацията в научно-приложен аспект.
- Авторът е разработил и апробирал методически модел за приложение на електронно портфолио във формиращото оценяване по английски за специални цели, който съдържа потенциал за повишаване на качеството му, успеваемостта на студентите, както и тяхната мотивация и автономност.
- Съществен принос за методиката на чуждоезиковото обучение е разработването на методически инструментариум на английски и български език, съдържащ 20 типа дескриптори, формулирани като изпълнителски умения за самооценяване на езиковата компетентност по специализиран английски език за студенти по икономика, въз основа на адаптирани дескриптори от корпуса с илюстративни скали в „Съпроводителната книга с нови дескриптори“ на Съвета на Европа и модела на ЕЕП на Европейската конфедерация на езиковите центрове във висшето образование (CERCLES).
- Докторантът Лиляна Тодорова – Рускова е създавала база данни със специализирани платформи и сайтове за създаване или използване на готови автентични учебни ресурси за обучение по английски за специални цели на студенти по икономика.
- Важен принос с практико-приложна стойност е разработената от докторанта рубрика за оценяване на функционалните, техническите и педагогическите аспекти на инструментите за електронно чуждоезиково обучение във висшето образование, адаптирана въз основа на разработената от Ансти и Уотсън, рамка с критерии за измерване на съответствието по отношение на дизайна на курса и подпомагане на различни аспекти на учебния процес.

- Съществен принос за методиката на чуждоезиковото обучение е и създаването на корпус от автентични учебни материали и задачи, с цел практикуването на целеви езикови умения от професионалната сфера, взаимодействие със специализирания английски език по смислен и релевантен начин и поддържане на интереса и мотивацията на студентите, което има актуално значение както за тях, така и за всички преподаватели по езици.
- Важен принос с практико-приложна стойност е и създадената от автора медиатека с дигитални ресурси по английски за специални цели, характеризиращи се с автентичност, интерактивност, адаптивност и преносимост на съдържанието, което би имало особено голямо въздействие при преподаването.
- Авторът е направил препоръки с приносен характер за по-широкото приложение на е-портфолиото в по-голям мащаб във висшето училище, където тя преподава за повишаване на качеството на формиращото оценяване и подобряване на учебните постижения на студентите, в съответствие със приетата в УНСС Стратегия за дигитализация.

3. Оценка на степента на лично участие, на дисертанта в приносите.

Трябва да отбележа, че Лиляна Годорова – Рускова е планирала, организирала и осъществила педагогическия експеримент, както и направения от нея анализ на постигнатите резултати. Създадената от нея база данни с учебни ресурси и дигитални инструменти има неоспорима практико-приложна стойност за учебната практика на чуждоезиковото обучение и допринася за обогатяването на преподавателския опит. Авторски е и разработения методически инструментариум на английски и български език, съдържащ 20 дескриптори за самооценяване на езиковата компетентност по специализиран английски език за студенти по икономика.

4. Оценка на съответствието на автореферата с основните положения и приносите на дисертационния труд.

Авторефератът на дисертационния труд на докторанта отразява точно и коректно основните положения и приносите.

Въздействия на дисертационния труд върху външната среда.

1. Преценка на публикациите по дисертационния труд: брой, характер на изданията, в които са публикувани.

Публикациите, представени от докторанта са 5 броя и са по темата на дисертационния труд, като са публикувани в авторитетни национални и международни научни издания. С тези публикации докторанта е популяризировал основните идеи и научните достижения в дисертационния труд.

2. Използване и цитиране от други автори, отзиви в научния печат и др.

В представените материали не се посочва използване и цитиране на труда от други автори. Не са посочени и отзиви в научната литература.

Лични качества на автора (ако рецензентът го познава).

Не познавам лично докторанта Лиляна Тодорова – Рускова, но имам отлични впечатления от представения дисертационен труд.

Мнения, препоръки и бележки.

Считам, че дисертационният труд има завършен вид и отговаря на всички изисквания, поради това трудно би могло да се изтъкнат слабости, както и да се дадат препоръки. Единствената ми препоръка е докторант Лиляна Тодорова – Рускова да продължи бъдещите си изследвания и научно-приложна дейност в областта на методиката на чуждоезиковото обучение и по-конкретно в преподаването на специализиран английски език за студенти по икономика.

Заключение.

Дисертационният труд на тема: **Модел за формиращо оценяване, базиран на електронно портфолио, в обучението по английски език за специални цели** представлява актуално, самостоятелно и задълбочено изследване. На базата на дадените от мен оценки по отделните критерии в рецензията показват, че дисертационният труд отговаря напълно на задължителните изисквания на Закона за развитие на академичния състав, Правилника за неговото приложение и Наредбата за развитието на академичния състав на НБУ.

Въз основа на посочените достойнства, научни и научно-приложни приноси давам положителна оценка на дисертационния труд **„Модел за формиращо оценяване, базиран на електронно портфолио, в обучението по английски език за специални цели“** и подкрепям присъждането на Лиляна Тодорова – Рускова на образователната и научна степен „доктор“ по научна специалност *„Методика на обучението по съвременни езици“*, професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по ...

Дата: 09.04.23

Подпис:

Доц.д-р Весела Славова